

DISSENY

1. Presentació

El disseny és l'activitat creativa que té com a finalitat projectar l'aspecte, funció i producció d'elements funcionals, bé siguen bidimensionals i es construïsquen a partir dels aspectes fonamentals de la comunicació gràfica, o bé tridimensionals, és a dir objectes, productes o espais. Dissenyar implica materialitzar idees, donar solució a problemes pràctics amb criteri estètic i equilibrant forma i funció. És una activitat pràctica i enfocada a aportar solucions, però també és una eina que permet el desenvolupament de la creativitat, la mirada personal i la identitat en l'alumnat adolescent, i a partir de la qual poder comprendre el món que els envolta i contribuir a la seua transformació.

El concepte de disseny ha evolucionat al llarg de la història de la humanitat, donant resposta a les necessitats funcionals i comunicatives requerides a cada moment i context, encara que adquireix gran rellevància a partir de la Revolució industrial, quan els processos industrials mecanitzats catapulten les possibilitats tècniques i comunicatives. En l'actualitat, els recursos digitals i de les TIC proporcionen múltiples eines que faciliten la labor de dissenyadores i dissenyadors tant en el procés de planificació com de resolució tècnica i suposa una revolució en els temps, metodologies de treball, tècniques de creació, presentació i difusió de projectes.

El disseny és un procés complex en el qual intervenen diferents disciplines i que es projecta sobre camps molt diversos. Com a activitat creativa que és, forma part de la cultura visual i audiovisual i va intrínsecament lligat a la història de l'art, però es diferencia d'aquest que la creativitat no es posa al servei de l'autoexpressió sinó de la cerca de solucions a problemes per resoldre amb unes premisses de partida. En aquest sentit, serà fonamental que l'alumnat comprengu que ha de triar amb criteri i rigor la seua estratègia per a abordar un projecte de disseny, justificant la selecció de recursos i materials en la creació, ja que existeixen múltiples respuestes creatives adequades encara que no totes resulten vàlides si no responden amb coherència a la finalitat subjacent.

El disseny és una activitat fonamental en la societat, indústria i economia actual. Per això es fa necessària una reflexió sobre com optimitzar els recursos disponibles i dur a terme un disseny sostenible que possibilite l'equilibri entre la qualitat de vida i la modificació de l'entorn sense deteriorar el medi ambient i sense comprometre els recursos naturals. Al costat d'aquesta reflexió de sostenibilitat sorgeix un discurs centrat en la igualtat d'oportunitats, en el respecte a la diversitat, la lluita contra estereotips i discriminacions i, en conseqüència, l'adequació d'un disseny cada vegada més inclusiu. Aquests factors lligats a l'ètica impacten en l'alumnat contribuint a desenvolupar la seua sensibilitat al mateix temps que el seu criteri estètic, facilitant-li eines per a desenvolupar idees, representant-les i projectant-les de manera expressiva i explorant la seua creativitat. A través de la correcta aplicació dels elements configuratius, aprendrà a comunicar-se de manera efectiva, afectiva i eficient, especialment en l'emissió de missatges gràfics, comprenent que la correcció en la comunicació gràfica és equivalent a la correcció ortogràfica, aspecte fonamental en l'aprenentatge de qualsevol disciplina.

Aquesta matèria articula els seus sabers d'acord amb els components de la Competència Consciència i expressió culturals, i s'aborden des dels blocs següents: Disseny i societat, en el qual s'introduceix la relació dels principals camps d'aplicació del disseny amb la història de l'art, des d'un enfocament crític en relació a la seua dimensió ètica i socioeconòmica; el disseny i la seua configuració formal, en el qual s'abordaran la sintaxi visual i comunicativa, que possibiliten la seua estructura expressiva, formal i semàntica; les fases del disseny, que aborda la metodologia projectual per a desenvolupar una proposta, des de la detecció de necessitats a la idea inicial i el desenvolupament tècnic i creatiu, amb especial èmfasi en el disseny inclusiu i la sostenibilitat; el disseny gràfic, el disseny de producte i el disseny d'espais com a àmbits principals d'aplicació, amb les seues diferents característiques, tècniques i processos.

Com a continguts transversals s'inclouran la gestió responsable dels residus i la seguretat, toxicitat i impacte mediambiental dels materials utilitzats en els projectes. D'igual manera, i sempre que siga possible el seu accés, s'inclourà com a saber transversal l'ús d'eines digitals aplicades tant al disseny bidimensional com tridimensional.

L'assignatura de Disseny reforça els continguts adquirits per l'alumnat en l'ESO, especialment referent a les competències d'Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, ja que es parteix de l'adquisició d'un bagatge visual, cultural i artístic, així com del coneixement de les principals tècniques i mètodes de producció graficoplàstica i audiovisual. Això permet a l'alumnat disposar de recursos de representació, així com associar el gust i interessos creatius propis amb referents artístics contemplats que han conformat en elles i ells un ampli ventall estètic.

La matèria contribueix als principis pedagògics i perfil d'eixida del batxillerat ja que aporta a l'alumnat coneixements, habilitats i actituds que li permeten desenvolupar funcions socials vinculades al seu futur formatiu i professional. Es fomenta la seu capacitat d'aprendre per si mateix, treballar en equip en projectes conjunts i aplicar els mètodes d'investigació i creació apropiats. El desenvolupament de la matèria vincula cadascuna de les competències específiques que haurà d'adquirir l'alumnat en finalitzar el curs amb totes les competències clau, a més de amb els reptes i desafiaments del segle XXI, locals i globals. Per a l'adquisició de les competències específiques seran necessàries unes situacions d'aprenentatge que permeten a l'alumnat desenvolupar aquestes habilitats de creació, innovació, treball en equip i experimentació amb diferents tècniques de representació. D'aquesta manera, els coneixements, destreses i actituds s'adquiriran de manera interrelacionada i progressiva, atenent el seu grau de complexitat. Mitjançant aquestes situacions d'aprenentatge, l'alumnat tindrà una visió més detallada tant de les seues aplicacions directes en el món laboral i professional, com de la transferència d'aquestes experiències a altres camps o disciplines de saber diferents.

Finalment, en el document es defineixen els criteris d'avaluació, orientats a conéixer el nivell d'acompliment de l'alumnat, en el seu procés d'aprenentatge, en l'adquisició de cadascuna de les competències específiques de la matèria. És a dir, en quin grau és capaç de realitzar determinades actuacions, mobilitzant els sabers bàsics en situacions concretes.

2. Competències específiques

2.1. Competència específica 1

Investigar i analitzar propostes de disseny atenent la seu evolució històrica, estils i àmbits d'aplicació, apreciant la seu aportació a l'imaginari sociocultural, ètic i estètic.

2.1.1. 2.1.1. Descripció de la competència

La primera competència pretén vincular l'alumnat amb l'entorn social, cultural i artístic a través de l'exploració de propostes de disseny, tant bidimensionals com tridimensionals, de diferents èpoques i geografies, que denoten l'evolució paral·lela que ha patit el disseny respecte a les necessitats socials, industrials, comunicatives i estètiques, així com la seu relació amb la història de l'art. L'alumnat comprendria, a través d'aquesta anàlisi, la rellevància del disseny en la creació de missatges i imaginari estètic, contribuint d'aquesta manera a desenvolupar la Competència en Consciència i expressions culturals, i vinculant la construcció de la seu pròpia identitat amb els estímuls que l'envolten i que formen part de la cultura visual i audiovisual.

Serà fonamental comprendre que el disseny té múltiples aproximacions i solucions a un mateix plantejament o problema d'eixida depenen de les decisions que pren la creadora o creador, i això repercutix favorablement o desfavorablement en la construcció d'un imaginari col·lectiu divers, que fomente la no-discriminació per raó de naixement, sexe, origen racial o ètnic, discapacitat, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat de gènere o qualsevol altra condició o circumstància personal o social. Serà tasca de l'alumnat detectar errors i encerts per a calibrar la correcció de les propostes, tenint en compte el context de creació i la seu intenció comunicativa i

expressiva, així com discernir la seu aportació a nivell ètic en la societat i desenvolupar així la Competència Ciutadana. En aquesta argumentació serà necessari l'ús del vocabulari i la terminologia específica de l'àrea amb rigor, desenvolupant la Competència en Comunicació lingüística i Plurilingüe.

La investigació es durà a terme seguint una metodologia de treball ordenada, que permeta aprofundir en el context cultural i social de les propostes, i a través de canals i mitjans físics i/o虚拟, fomentant la investigació i la lectura com a font de coneixement i acostament a la cultura.

Aquesta competència específica es vincula amb la Competència Digital en la promoció de la utilització de les TIC, afavorint l'ús de mitjans digitals per a buscar, obtindre i tractar informació, respectant els principis ètics del seu ús, així com el coneixement dels drets i els riscos en el món digital.

En síntesi, la finalitat d'aquesta competència és que l'alumnat siga capaç d'analitzar propostes de múltiple naturalesa, de manera estructurada i ordenada, jutjant la seu dimensió ètica des d'una perspectiva de gènere, multicultural i sostenible, quant a la seu ideació i processos de creació, prenen consciència de l'aportació del món del disseny als desafiaments i reptes del segle XXI.

2.2. Competència específica 2

Analitzar diferents produccions de disseny bidimensional i tridimensional, relacionant els aspectes formals amb la seu intenció funcional, estètica i comunicativa, explicitant amb terminologia adequada el seu impacte mediambiental i socioeconòmic.

2.2.1. Descripció de la competència

Explorar diferents produccions implica conéixer els aspectes formals fonamentals del disseny, tant en la comunicació gràfica com en el disseny de producte i espais, per a poder valorar les solucions creatives aplicades en cada cas, comprendent el problema al qual es pretén donar resposta, i arribar a discernir les raons darrere de l'elecció conscient de les i dels creadors en cada cas.

L'alumnat hauria de ser capaç de reconéixer els processos de treball que deriven en el producte final, desenvolupant per a això la Competència Matemàtica i Competència en Ciència, Tecnologia i Enginyeria. Aquesta comprensió permetria discernir l'adequació del producte a la finalitat, vinculant les característiques formals amb la intenció comunicativa, expressiva i estètica, desenvolupant la Competència en Consciència i expressió culturals. Conéixer la intenció darrere de la creació d'una proposta de disseny implica comprendre que els aspectes formals i funcionals estan al servei de la comunicació, donant resposta a una idea, problemàtica o repte que s'aborda a partir dels elements configuratius i formals. Per a dilucidar aquesta relació es necessitaria conéixer i utilitzar amb rigor el vocabulari específic de la matèria, desenvolupant la Competència en Comunicació lingüística, i mostrar-se permeable a valoracions alienes i contraargumentacions, desenvolupant l'obertura de ment i la comunicació assertiva.

En aquest procés d'anàlisi i observació de productes aliens, l'alumnat aniria enriquint el seu bagatge estètic i cultural, ampliant els seus referents a través de l'exposició a diferents peces i interpretant l'impacte que tenen en la seu construcció social, especialment en la seu vinculació a les temàtiques de gran importància social actuals, extraient conclusions que servisquen d'estímul per a les seues pròpies creacions, desenvolupant la Competència personal, social i d'aprendre a aprendre.

2.3. Competència específica 3

Planificar la creació de propostes gràfiques, productes i espais, mitjançant un procés metodològic estructurat, justificant la selecció de tècniques, eines i procediments prenen com a base la finalitat del disseny.

2.3.1. Descripció de la competència

En disseny la creativitat no és improvisació, i per tant, el primer pas per a la creació d'una proposta és planificar el procés de treball que se seguirà fins a obtindre l'art final o producte final, entenent que per a un mateix repte hi ha diferents solucions possibles, però que no tota resposta és

vàlida, i per a discernir-ho s'ha d'avaluar en tot moment l'estat de la proposta. Per a això, l'alumnat haurà de ser coneixedor de la metodologia projectual, consistent en el conjunt de procediments per a resoldre un problema de disseny, així com dels principals recursos i processos d'elaboració d'una proposta de disseny. D'aquesta manera, es desenvoluparà la Competència Personal, social i d'aprendre a aprendre, així com l'Emprenedora, ja que dissenyar implica prendre decisions de manera conscient i coherent a la finalitat desitjada. A més, la Competència en Consciència i expressions culturals serà present en tant que aquesta selecció conscient tindrà en compte indiscutiblement l'aportació personal i creativa de qui dissenya derivada del seu bagatge cultural, artístic i estètic.

Planificar és el primer pas en la producció del disseny. Idear la proposta requereix una anàlisi prèvia en el qual es preveuen les diferents opcions d'acostament a la problemàtica i es tria la més adequada a la finalitat. Aquesta selecció ha de ser justificada i argumentada. Per a iniciar aquesta primera fase del procés s'ha de conéixer la metodologia projectual. Aquesta part del pensament analític genera un aprenentatge actiu a través de la creativitat i la iniciativa. És un element viu que pot i deu reconduir-se en la mesura en què els reptes i problemàtiques preestablits es vegen resolts o no. Per a això cal abordar una sèrie de fases que podem descriure com la definició del problema o repte a abordar, la recopilació i anàlisi de dades, desenvolupament de la idea prèvia, selecció de recursos materials i tecnològics, experimentació, verificació i creació de la solució final. En cadascuna de les fases del projecte serà necessari utilitzar estratègies de pensament creatiu i divergent per a preveure diferents propostes i aproximacions a un mateix plantejament. S'haurien d'avaluar les solucions aportades i reconduir, si fora necessari, la proposta.

Encara que el disseny s'ha de diferenciar de l'art perquè està al servei d'una necessitat preestablida, com a element creatiu no està exempt de la visió estètica de qui el produceix, sempre que siga coherent amb la finalitat buscada. En aquest sentit, l'alumnat haurà d'indagar en els seus referents fins a aconseguir un estil estètic amb el qual se senta identificat i aportar la seua creativitat al desenvolupament i millora del seu entorn social.

2.4. Competència específica 4

Crear propostes de disseny, utilitzant diferents sistemes de representació i presentació, amb criteri estètic, rigor i precisió tècnica, donant resposta a les necessitats detectades, des d'una perspectiva personal, sostenible i inclusiva.

2.4.1. Descripció de la competència

Una vegada s'ha analitzat el brifing, es procedeix a la creació de la proposta de disseny gràfic, de producte o espais, per a la qual són requerits coneixements tècnics i processos d'elaboració més importants, tant analògics, graficoplàstics com a digitals, que ajuden a desenvolupar la sensibilitat artística i el criteri estètic. En aquest procés l'alumnat reforçaria els coneixements i habilitats adquirides en Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, aprofundint en els sistemes i mitjans de representació, així com en l'aplicació dels principis de producció creativa, ajustant les diferents opcions a la intencionalitat estètica i comunicativa del projecte. Per a això farà ús de diferents mitjans, tant graficoplàstics, com audiovisuals i digitals. Actualment l'ús de programes de disseny és indispensable, tant per al disseny bidimensional com tridimensional, i encara que no siga l'única opció resolutiva és rellevant conéixer els recursos digitals disponibles i utilitzar-los amb rigor i respecte per la normativa vigent, desenvolupant la Competència digital.

Així mateix, serà indispensable per a l'alumnat conéixer els principals sistemes de representació i els processos de construcció i fabricació de maquetes i prototips senzills per a desenvolupar les propostes i fer ús d'aquests per a materialitzar-les, desenvolupant la Competència emprendedora.

En finalitzar el curs, l'alumnat hauria après les tècniques de producció necessàries per a concretar les seues propostes creatives, amb rigor tècnic, disciplina i un bon ús d'espais i eines, així

com els elements fonamentals per a la creació d'arts finals en disseny gràfic. Per a això es desenvoluparà la Competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria.

2.5. Competència específica 5

Concretar el producte dissenyat mitjançant la realització d'arts finals, maqueta o prototipatge, amb exigència en la qualitat de l'acabat i valorant la dimensió professional vinculada a les diferents àrees del disseny.

2.5.1. Descripció de la competència

El pas final en el procés de creació d'una proposta de disseny és la materialització del producte i la seua presentació i justificació davant la comunitat, entenent per aquesta el conjunt d'agents implicats en la tasques, en clara vinculació amb la Competència Ciutadana. Per a això serà necessari conéixer els aspectes més rellevants de la producció que possibiliten la selecció dels materials i processos més adequats, desenvolupant la Competència matemàtica i Competència en Ciència, tecnologia i enginyeria.

L'alumnat haurà de ser capaç d'elaborar arts finals per a impressió, maquetes o prototips amb adequació tècnica i exigència en l'acabat. A més, haurà de ser capaç de presentar la proposta i justificar les decisions preses, podent avaluar la qualitat del producte final i l'èxit en la seua intenció comunicativa. Per a aquesta presentació i justificació serà imprescindible la correcta expressió en públic, desenvolupant així la Competència en Comunicació lingüística, elaborant discursos profunds que expliquen el procés i resultat final.

És important comprendre la dimensió sociocultural del disseny, valorant la contribució del teixit professional tant en l'economia com en la comunicació i aportació de solucions a problemàtiques socials, especialment les referides als reptes del segle XXI, i coneixent la possibilitats formatives de futur vinculades al disseny.

Per a la concreció final es tindran en compte criteris de sostenibilitat, buscant optimitzar els recursos disponibles, tant en la creació com en la presentació del producte. En el cas de les propostes col·lectives, s'haurà de realitzar un repartiment de tasques que atenga la diversitat, siga inclusiu i s'adapte a les potencialitats i possibilitats de cada persona. Així mateix, es potenciarà la flexibilitat i la capacitat de treball en equip.

3. Sabers bàsics

3.1. Introducció

En el present apartat presentem els sabers bàsics a desenvolupar en la matèria de Disseny.

Els sabers bàsics són el conjunt de coneixements, destreses i actituds que constitueixen els continguts propis de la matèria, l'aprenentatge de la qual és necessari perquè l'alumnat adquirisca les competències específiques que podran ser ampliades i adaptades al seu context escolar. Aquests sabers es distribueixen en sis blocs que al seu torn es divideixen en subblocs, encara que els coneixements s'interrelacionen entre si i s'han de tindre en compte en conjunt per a adquirir les competències específiques.

El primer bloc, Disseny i societat, recull els sabers relacionats amb els principals camps d'aplicació del disseny: el disseny gràfic, de producte i d'espais, des d'un vessant d'evolució històrica i tècnica, a partir d'elements, tendències, escoles i figures rellevants. El contingut d'aquest bloc aprofundirà en els sabers adquirits en l'etapa secundària, especialment en Educació Plàstica, Visual i Audiovisual, sobre referents de la cultura visual i audiovisual i del patrimoni artístic, aprofundint en exemples paradigmàtics del món del disseny, contribuint a l'ampliació de l'alfabetització cultural i artística de l'alumnat, i estimulant la seua capacitat crítica sobre els missatges i estètiques percebudes.

En el segon bloc, El disseny: configuració formal, es detallen els elements formals bàsics del llenguatge visual, bidimensional i tridimensional, així com els principals sistemes de representació

espacial, ja que aquests seran necessaris tant per a la planificació prèvia com per a la producció de productes de disseny. Aquest bloc detalla la sintaxi de la imatge i la seu capacitat expressiva i comunicativa a través dels elements configuratius formals, tècniques i materials adaptats al context. S'inclou així mateix, per la seu indubtable importància el coneixement sobre eines TIC aplicades tant a la investigació i anàlisi, com a la representació de dissenys bidimensionals i tridimensionals i la normativa vigent respecte a llicències d'ús.

El tercer bloc, *Les fases del disseny*, es refereix als diferents moments que conformen la metodologia projectual, des de la detecció de les necessitats i recollida d'informació a la materialització del projecte de disseny, així com el vocabulari específic de l'àrea, per a poder expressar-se amb correcció, assertivitat i criteri a l'hora de justificar les decisions preses, a través del coneixement de tècniques d'escolta activa i expressió assertiva.

En el quart bloc, *Diseny gràfic*, es presenten els continguts referits al disseny bidimensional en els seus principals àmbits d'aplicació: el disseny corporatiu, editorial, publicitari i la senyalística. Es detallen els principis bàsics de la comunicació gràfica: la percepció visual, la tipografia, el color, la composició i la imatge. A més, s'inclouen les tècniques i processos, graficoplàstics i digitals, més comuns per a creació de projectes gràfics, tenint en compte la preparació del disseny i de les arts finals.

El cinquè bloc, *Disseny de producte*, recull la tipologia d'objectes i les característiques formals i estètiques que es relacionen amb la seu funció, així com l'exploració dels sistemes de representació espacial com a element necessari per a projectar un disseny de producte i les diferents possibilitats i materials per a realitzar maquetes o prototips. S'inclou també l'ergonomia i l'antropometria en la seu aplicació a productes com a element bàsic per a un disseny adaptable a la diversitat funcional i accessible.

Finalment, en el sisé bloc: *Disseny d'espais*, es detallen les tipologies d'espai, les sensacions psicològiques associades a aquests i les seues funcions i les característiques de les maquetes i prototips espacials, així com els recursos digitals disponibles per al disseny d'espais, amb èmfasi en les característiques de l'espai inclusiu.

BLOC 1: DISSENY I SOCIETAT CE1, CE2
<p>SB 1.1. Concepte i evolució històrica del disseny: Principals tendències, períodes, escoles i personalitats del disseny.</p>
<p>SB 1.2. Camps d'aplicació del disseny gràfic, de producte i espais. Teixit social, cultural i professional. Estudis vinculats al disseny.</p>
<p>SB 1.3. Disseny, ètica i comunicació social: Disseny, ecologia i sostenibilitat. El disseny en la societat de consum. Publicitat i contrapublicitat. Disseny i diversitat. Disseny inclusiu. Categories estètiques. Els estereotips en el disseny. L'ètica de les imatges i productes en el món actual: la superació d'estereotips, prejudicis i convencionalismes. Aportació de les cultures no occidentals al cànon del disseny universal. L'apropiació cultural.</p>
<p>SB 1.4. Eines digitals de cerca d'informació i visualització.</p>
<p>SB 1.5. Atenció i sentit crític en l'exploració de propostes de disseny en entorns físics i virtuals.</p>
BLOC 2: EL DISSENY: CONFIGURACIÓ FORMAL CE1, CE2, CE4, CE5
<p>SB 2.1. Comunicació visual: Punt, línia, pla, color, forma i textura. Sintaxi de la imatge bidimensional i tridimensional. Ordenació i composició de la forma en l'espai. Qualitats comunicatives i expressives dels elements.</p>
<p>SB 2.2. Sistemes de representació.</p>
<p>SB 2.3. Materials i tècniques graficoplàstiques. Qualitats emotives i expressives.</p>

<p>SB 2.4. Recursos digitals i programes informàtics per a la creació de dissenys bidimensionals i tridimensionals. Normativa vigent en relació a llicències d'ús. Entorns virtuals d'aprenentatge. Fonaments de la propietat intel·lectual. La protecció de la creativitat. Patents i marques.</p>
<p>SB 2.5. Terminologia específica per a la descripció formal d'elements de disseny.</p>
<p style="text-align: center;">BLOC 3: LES FASES DEL DISSENY CE3, CE4, CE5</p>
<p>SB 3.1. Metodologia projectual. Estratègies de planificació, organització i gestió de projectes.</p>
<p>SB 3.2. Processos de pensament creatiu i resolució de problemes.</p>
<p>SB 3.3. Vocabulari relatiu a processos d'investigació, planificació, creació i materialització de produccions de disseny.</p>
<p>SB 3.4. Tècniques d'escolta activa i assertiva. Empatia. Sentit de la responsabilitat i sentit ètic en l'elecció de temàtiques, processos i materials. Resiliència i disposició al treball. Adaptabilitat.</p>
<p>SB 3.5. Sentit de la iniciativa, proactivitat i compromís amb la qualitat de l'acabat.</p>
<p style="text-align: center;">BLOC 4: DISSENY GRÀFIC CE3, CE4, CE5</p>
<p>SB 4.1. Elements configuratius bàsics:</p> <p>Teoria de percepció visual i recursos del llenguatge visual.</p> <p>La tipografia: principals famílies, llegibilitat, propietats i usos.</p> <p>El color. Possibilitats comunicatives i expressives. Usos culturals.</p> <p>La composició. Reticula. Formats. Maquetació.</p> <p>La imatge. tractament de la imatge digital.</p> <p>Ètica i significats de les imatges. La inclusivitat i la superació de convencionalismes, estereotips i prejudicis.</p>
<p>SB 4.2. Processos i tècniques:</p> <p>Tècniques graficoplàstiques.</p> <p>Assistents i programes digitals específics de disseny.</p> <p>Preparació d'arts finals.</p>
<p>SB 4.3. Principals àmbits d'aplicació del disseny gràfic:</p> <p>La imatge de marca: el disseny corporatiu.</p>

Disseny editorial: maquetació. El disseny publicitari. La comunicació gràfica. Contrapublicitat. La senyalística.
SB 4.4. Vocabulari específic de disseny gràfic.
BLOC 5: DISSENY DE PRODUCTE CE3, CE4, CE5
SB 5.1. Tipologia, morfologia i funcions dels objectes.
SB 5.2. Elements configuratius bàsics: Materials, textures, formes i colors.
SB 5.3. Sistemes perspectius de representació aplicats al disseny de producte.
SB 5.4. Maqueta i prototip. Tècniques i materials.
SB 5.5. Relació entre objecte i usuari: Antropometria. Ergonomia. Disseny d'objecte i diversitat funcional. Disseny inclusiu.
SB 5.6. Principals àmbits d'aplicació: Embalatge. Disseny tèxtil. Disseny d'objectes.
SB 5.7. Vocabulari específic de disseny producte.
BLOC 6: DISSENY D'ESPAIS CE3, CE4, CE5
SB 6.1. Organització de l'espai habitable, públic o privat. Distribució d'espais i recorreguts. Redisseny d'espais. Percepció psicològica de l'espai.
SB 6.2. Principals àmbits d'aplicació del disseny d'espais: Disseny d'interiors Esenografia

SB 6.3. Elements constructius. Principis d'il·luminació.
SB 6.4. Sistemes de representació: dièdric i axonomètric. Acotació. Escales. Seccions.
SB 6.5. Maqueta. Tècniques i materials. Reutilització de materials. Criteris de sostenibilitat.
SB 6.6. El disseny inclusiu d'espais. Barreres arquitectòniques.
SB 6.7. Vocabulari específic de disseny d'espais.

4. Situacions d'aprenentatge

A continuació es presenten alguns principis rellevants que caldria tindre en compte a l'hora de dissenyar situacions d'aprenentatge per a la pràctica docent de Disseny. Les situacions d'aprenentatge posen en relació les competències específiques de l'assignatura amb procediments i contextos d'aprenentatge desitjables.

L'aprenentatge dels sabers bàsics propis de la matèria hauria de relacionar-se amb continguts adquirits en cursos previs d'assignatures de perfil artístic, però també haurien de connectar-se amb sabers propis de matèries de perfil divers i incorporar-se de manera natural en les propostes a realitzar.

Tenint en compte que les situacions d'aprenentatge han de vincular-se amb els reptes i desafiaments del present, en la matèria de Disseny s'han de relacionar i justificar els referents que s'utilitzen en la pràctica docent sobre la base de la seua connexió amb aspectes de transcendència social com el consum responsable, la resolució pacífica dels conflictes, la valoració de la diversitat personal i cultura, el respecte al medi ambient i la gestió de residus, o la vida saludable entre altres, tant en les aplicacions referides al disseny gràfic, com de producte o espais.

A més, s'ha de tindre en compte la diversitat personal i cultural, incloent en els relats d'aula els *micromicrelats*, és a dir referències de col·lectius minoritzats (perspectiva multicultural, de gènere). Això es planteja com una oportunitat per a ampliar referents i explorar els matisos que proporciona introduir multiplicitat de mirades i respostes a reptes i problemes comuns.

D'altra banda, es recomana la incorporació de materials sostenibles i reciclats a l'aula. En aquest sentit es tractaria no sols d'utilitzar-los sinó de reflexionar sobre el seu ús, consum i incentivar l'alumnat a realitzar propostes de millora mediambiental tant en els seus productes dissenyats com en els referents estudiats.

A pesar que el disseny implica treballar sobre necessitats detectades, normalment generades per altres agents, és important integrar la personalitat de l'alumnat, connectant les competències específiques, els sabers bàsics i les seues vivències i bagatge cultural i estètic.

Incorporar referents de la cultura visual i audiovisual actual (com a imatges de xarxes socials o publicitat) garanteix la connexió amb interessos i amb aprenentatges que l'alumnat ja posseeix i pot vincular amb els continguts de l'aula. Això permet desdibuixar el límit entre el centre educatiu com a únic espai educador i l'exterior com a font d'experiències desvinculades de l'escola.

D'altra banda, és important fer coneixedor l'alumnat del teixit professional valencià vinculat al disseny, ja que els referents pròxims són una manera de garantir el desenvolupament d'una identitat cultural cada vegada més rica en connexions i l'adquisició de valors de tolerància i respecte.

Per a contemplar altres contextos educatius que ajuden a donar sentit a l'aprenentatge en el lloc de la seua realització, podem utilitzar espais del centre educatiu més enllà de l'aula de referència, així com connectar les solucions del disseny a problemàtiques d'altres assignatures, oferint solucions a problemes pròxims, per a així fomentar el sentiment de pertinença en l'alumnat, intentant que se senta part d'un col·lectiu i reforçar així la seua autoestima. També podem explorar les possibilitats del context més pròxim (barri, poble, ciutat) i establir relació amb els agents culturals i professionals de l'entorn. En aquest sentit podem propiciar la participació de creadors i creadores en el centre (mitjançant programes de residències artístiques o invitació a professionals vinculats al món de la creació).

Disseny no hauria de ser una matèria exclusivament per a "fer" sinó també per a pensar, connectar, relacionar, estudiar, debatre, en definitiva per a estimular la reflexió i el pensament crític i divergent en relació a tots els aspectes dels seus àmbits d'aplicació. En Disseny és essencial el concepte de resposta múltiple, així que s'hauria de fomentar l'expressió de les pròpies preferències estètiques de cada alumna i alumne, sempre que estiguin correctament alineades amb els objectius de la tasca.

El disseny requereix de processos d'investigació en els quals es reflexione entorn de les idees i referents socioculturals que l'alumnat ja ha adquirit, al mateix temps que incorpora nous referents que incrementen les seues habilitats creatives. Per això, és fonamental enriquir l'imaginari de l'alumnat mitjançant l'alfabetització visual i la pedagogia de la sospita en relació a les imatges que ens envolten i preguntar-nos constantment sobre els seus possibles significats. La gestió crítica de la cerca i selecció de la informació en els processos d'aprenentatge és fonamental perquè l'alumnat comprengu que les imatges que consumeixen diàriament estan carregades de significats i d'intencionalitats. S'haurà de fomentar la utilització de referents diversos i inclusius, així com propiciar la crítica i denúncia d'aquells que perpetuen estereotips sexistes o missatges masclistes, classistes, homòfobs o racistes.

El desenvolupament del pensament crític i divergent permet enfocar-se a altres situacions de manera creativa i per això els processos de reflexió inherents a la pràctica artística en el context de l'aula garanteixen aprenentatges transferibles a altres situacions en el seu dia a dia o a altres àrees de coneixement.

Les situacions d'aprenentatge han d'incloure necessàriament elements emocionals per la capacitat que tenen per a interferir i determinar els processos d'aprenentatge. En aquest sentit la cura dels espais de treball, l'ús respectuós d'aquests, de manera que els senten com a espais propis, pot ajudar a crear experiències més connectades amb l'alumnat i les seues necessitats afectives.

S'ha de garantir l'accés a l'aprenentatge del conjunt de l'alumnat aplicant els principis del Disseny Universal d'Aprenentatge, atenent les dimensions física, cognitiva, sensorial i emocional.

És recomanable justificar de manera assertiva les opinions relatives al treball de l'alumnat, fomentant el reforç positiu i l'adequació de les apreciacions als objectius de la proposta i no a valoracions personals desvinculades d'aquesta.

El respecte pels temps de treball i els seus diferents ritmes suposa acceptar la incertesa com a part ineludible de l'aprenentatge. Per a això, en el desenvolupament de projectes de disseny es requerirà de seqüències didàctiques àmplies, que permeten explorar totes les fases de la creació i valorar l'error com una oportunitat per a reconduir el procés creatiu.

És important emprar un llenguatge inclusiu i igualitari que integre la diversitat inherent als grups amb els quals treballem i facilitar moments per a compartir idees i opinions de manera assertiva.

Hem d'incentivar hàbits de constància i autoexigència, i el plaer per la consecució d'objectius reals. És important que l'alumnat es veja capaç d'acabar els processos i prendre consciència del propi aprenentatge fomentant la reflexió, per la qual cosa hem de programar tasques viables, flexibles i adaptades a les seues capacitats.

Per a fomentar l'organització en el desenvolupament de propostes de disseny, es recomana la utilització d'estratègies de pensament visual en la conceptualització de continguts curriculars, així com en l'organització i planificació de projectes o registre d'evidències en processos d'aprenentatge.

Finalment, el desenvolupament de projectes de disseny col·lectius, o aquells individuals en els quals es té en compte la valoració de la comunitat educativa, fomenta la participació i el diàleg implicant l'alumnat en processos de treball que requereixen cooperació. S'ha de potenciar l'arribada a acords per mitjans dialogats fomentant la cultura democràtica i l'oralitat en l'expressió d'opinions, posicionaments i emocions, i la recepció d'idees alienes.

5. Criteris d'avaluació

5.1. Investigar i analitzar propostes de disseny atenent la seu evolució històrica, estils i àmbits d'aplicació, apreciant la seu aportació a l'imaginari sociocultural, ètic i estètic.

5.1.1. Identificar característiques dels moviments, corrents i escoles més rellevants de la història del disseny i reconèixer la seu repercutió en la cultura contemporània.

5.1.2. Detectar encerts i errors comunicatius en propostes de disseny alienes, justificar l'anàlisi realitzada i proposar alternatives formals.

5.1.3. Valorar diferents propostes de disseny, reflexionant de manera crítica sobre la seu aproximació estètica i la seu relació ètica respecte a la diversitat.

5.2. Analitzar diferents produccions de disseny bidimensional i tridimensional, relacionant els aspectes formals amb la seu intenció funcional, estètica i comunicativa, explicitant amb terminologia adequada el seu impacte mediambiental i socioeconòmic.

5.2.1. Identificar els elements principals del disseny gràfic en diferents propostes, analitzant la seu estètica i interpretant la intenció comunicativa a través dels seus aspectes formals.

5.2.2. Reconèixer en el disseny de productes i espais els seus aspectes formals fonamentals, analitzant críticament la seu intenció comunicativa, funcionalitat i inclusivitat.

5.2.3. Distingir els processos utilitzats per al desenvolupament de diferents productes de disseny, avaluant la seu dimensió econòmica i proposant millors en relació al seu impacte mediambiental.

5.2.4. Utilitzar amb rigor la terminologia tècnica i els codis propis del disseny en l'anàlisi, descripció i valoració de diferents productes.

5.3. Planificar la creació de propostes gràfiques, productes i espais, mitjançant un procés metodològic estructurat, justificant la selecció de tècniques, eines i procediments prenen com a base la finalitat del disseny.

5.3.1. Identificar problemes d'ús i comunicació en l'entorn susceptibles de ser resolts amb disseny, i utilitzar components de caràcter social i ètic en l'abordatge de la solució.

5.3.2. Utilitzar estratègies de pensament creatiu en la generació d'idees per al desenvolupament d'un projecte de disseny gràfic, producte o espai.

5.3.3. Seleccionar les tècniques, eines i procediments a utilitzar en propostes de disseny, argumentant la seu adequació a la finalitat estètica, funcional i comunicativa del producte i explorant les pròpies preferències creatives.

5.3..4. Organitzar el flux de treball, planificant les diferents fases del disseny, distribuint responsabilitats de manera inclusiva i adequant el procés de treball a l'objectiu de la proposta i els recursos disponibles.

5.4. Crear propostes de disseny, utilitzant diferents sistemes de representació i presentació, amb criteri estètic, rigor i precisió tècnica, donant resposta a les necessitats detectades, des d'una perspectiva personal, sostenible i inclusiva.

5.4..1. Desenvolupar esbossos previs en l'exploració de diferents respostes creatives als requisits del disseny detectats, incorporant criteris d'inclusió i sostenibilitat.

5.4..2. Analitzar l'adequació de diferents solucions creatives amb els objectius del disseny, triant de manera justificada els aspectes formals que conformaran la proposta definitiva, des de la correcció tècnica i en coherència amb el gust personal.

5.4..3. Crear propostes de disseny utilitzant diferents recursos plàstics, digitals i tècnics, aplicant la normativa vigent i la correcció en l'ús d'eines i espais.

5.4..4. Avaluar el procés de disseny, reconduint si fora necessari el desenvolupament del treball cap a possibles millores, mostrant una actitud oberta davant opinions alienes.

5.5. Concretar el producte dissenyat mitjançant la realització d'arts finals, maqueta o prototipatge, amb exigència en la qualitat de l'acabat i valorant la dimensió professional vinculada a les diferents àrees del disseny.

5.5..1. Generar el producte final d'una proposta de disseny, a partir d'arts finals, maqueta o prototip, utilitzant amb correcció les tècniques més adequades a la seua finalitat, amb exigència en l'acabat.

5.5..2. Presentar el disseny final a la comunitat, defensant els seus aspectes formals i estètics en relació a la intenció expressiva i comunicativa d'aquest, i justificant la proposta final.

5.5..3. Buscar informació sobre els entorns laborals vinculats al disseny, analitzant els coneixements i habilitats relacionades amb aquests, i valorant críticament la seua contribució a la generació de referents culturals i artístics.

ECONOMIA

1. Presentació

La nostra societat viu en una etapa de profundes transformacions accelerades, resultat de la incorporació de les noves tecnologies i la integració econòmica. El progrés econòmic adquirit ha generat, d'altra banda, nivells de pobresa no desitjables, excés de contaminació, desigualtat o enveliment generalitzat, entre altres conseqüències negatives que han de ser analitzades i qüestionades. L'educació és un instrument fonamental per a portar a la realitat aquest compromís i, en aquest sentit, la formació econòmica ajuda a comprendre millor el nostre comportament individual i col·lectiu després d'una reflexió racional i ètica que ens porte a prendre decisions financeres i econòmiques en la nostra vida quotidiana i a valorar-ne l'impacte.

Economia és una matèria de modalitat en el Batxillerat d'Humanitats i Ciències Socials que aproxima l'alumnat al coneixement de l'economia d'una manera introductòria. No obstant això, el fet que aquesta matèria tinga un antecedent en l'Educació Secundària Obligatòria i la maduresa de l'alumnat fan necessari l'aprofundiment i l'ampliació dels continguts que permeten assolir uns coneixements més precisos, des d'un punt de vista multidisciplinari, perquè servisca de base no només a aquells i aquelles alumnes que decidisquen continuar formant-se en aquest camp, sinó també per als qui orienten el seu itinerari acadèmic en una altra direcció i vulguen adquirir una cultura econòmica general necessària per a ser persones competents, conscients i reflexives en aquest àmbit. La matèria d'Economia és essencial perquè l'alumnat assolisca els objectius del Batxillerat, com ara el coneixement, de manera crítica, de les realitats del món contemporani, la utilització responsable de les tecnologies de la informació i la comunicació, l'impuls dels hàbits de lectura i estudi, el foment d'actituds responsables en defensa del desenvolupament sostenible i el desenvolupament de l'espiritu emprendedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en un mateix, etc. A més, l'estudi de l'economia és de vital importància perquè l'alumnat analitze els reptes i problemes econòmics de la societat del segle XXI, alguns dels quals són continguts propis de la matèria com són el consum responsable, el respecte al medi ambient, el compromís davant de situacions d'inequitat i exclusió, la resolució pacífica dels conflictes, l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital, la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament, el compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la valoració de la diversitat personal i cultural i la vida saludable, i els afronte amb les millors eines possibles.

Per a fer-ho, les competències específiques i els sabers de la matèria s'estructuren en tres eixos que proporcionen a l'alumnat coneixements econòmics necessaris per a entendre l'actualitat en la qual viu, despertar el seu interès i promoure iniciatives dirigides a actuar sobre la realitat pròpia, després d'una anàlisi crítica d'aquesta, i prendre de manera raonada i responsable les seues pròpies decisions amb repercussió econòmica i finançera.

El punt de partida és la comprensió de les decisions econòmiques que implica entendre com l'escassetat explica el nostre comportament des de la perspectiva econòmica, tant en el pla personal com en el social.

A continuació, es proposa analitzar la realitat utilitzant eunes que brinda la mateixa ciència econòmica. Aquestes eunes permeten estudiar, d'una banda, el comportament dels diversos agents econòmics d'una manera més particular, amb visió microeconòmica, i d'una altra, el funcionament econòmic agregat, des d'una perspectiva macroeconòmica.

D'altra banda, la ciència econòmica, com a ciència social que és, té una projecció cap a l'acció, que permet desenvolupar propostes d'intervenció en l'economia i contribuir a una millora del benestar de la societat. Per això, el tercer eix d'aquesta matèria inclou tant l'explicació d'eunes d'intervenció econòmica —les polítiques econòmiques— com l'exposició de reptes de l'economia actual per als quals cal buscar solicions noves.

Pel que fa a les competències clau, en la matèria d'Economia és de gran importància l'ús de textos escrits de diferent tipologia, que fomenten la competència lingüística mitjançant la comprensió, la interpretació i la valoració de textos que ajuden a comprendre els conceptes

econòmics, per mitjà de fonts contrastades. De la mateixa manera, el procés de globalització ha fet que el llenguatge econòmic utilitzat tinga present la diversitat lingüística potenciant la competència plurilingüe.

En aquesta matèria s'analitzen dades per mitjà de gràfics, diagrames, fórmules i esquemes que reforcen les teories estudiades. És per això que la competència matemàtica, científica, enginyera i tecnològica és present. Amb la finalitat d'analitzar diferents temes econòmics i buscar idees innovadores que permeten descobrir i entendre la realitat actual, és necessari l'ús de les noves tecnologies, potenciant la competència digital.

D'altra banda, la competència personal, social i d'aprendre a aprendre és de gran rellevància. Desenvolupar un pensament autònom i crític, contrastar dades i obtindre una conclusió lògica, i ser capaç de desenvolupar processos autoregulats d'aprenentatge que permeten resoldre problemes reals amb autonomia són algunes de les competències personals que ens ajuden a aconseguir els objectius desitjats des d'una perspectiva innovadora a partir de la competència emprenedora. Aquests resultats promouen una visió global i intercultural del món necessària per a comprendre, apreciar i valorar amb esperit crític, i amb una actitud respectuosa, les diferents manifestacions culturals i artístiques, utilitzar-les com a font d'enriquiment, per a aconseguir la competència de consciència i expressions culturals. L'anàlisi crítica que du a terme l'alumnat sobre les relacions i el comportament dels agents econòmics contribueix a adquirir la competència ciutadana.

Aquestes competències, tant específiques com clau, tenen relació amb les adquirides en l'etapa d'ensenyament prèvia. Concretament, en la matèria de Matemàtiques l'alumnat ha interpretat dades i gràfics, ha justificat els passos d'una argumentació o un procediment matemàtic i ha generalitzat alguns arguments per a fer demostracions senzilles. En la matèria de Geografia i Història l'alumnat ha plantejat alternatives sostenibles argumentades als problemes i impacts ocasionats per les activitats humanes. En les matèries de Valencià: Llengua i Literatura i Llengua Castellana i Literatura han realitzat produccions orals i escrites amb un registre formal, un llenguatge no discriminatori i un vocabulari ric i ajustat a la norma, seleccionant i contrastant informació procedent de diferents fonts, calibrant la seua fiabilitat i pertinència i respectant els principis de propietat intel·lectual. D'altra banda, l'alumnat té l'opció de cursar en l'ESO les matèries d'Emprenedoria Social i Sostenible, Taller d'Economia, i Economia i Emprenedoria, que permeten adquirir competències específiques per a elaborar, amb sentit ètic i solidari, idees i solucions innovadores i sostenibles, descrivint fortaleses i debilitats d'un projecte personal que exigeixen comprendre aspectes bàsics de l'economia i les finances, valorant críticament el problema de l'escassetat de recursos i la necessitat de triar. Una altra matèria amb competències específiques relacionades i a la qual l'alumnat ha pogut optar és la matèria de Formació i Orientació Personal i Professional que promou el desenvolupament d'estrategies i habilitats socials adequades a contextos canviants i l'exploració de les oportunitats acadèmiques i professionals que ofereix l'entorn duent a terme un projecte personal, acadèmic i professional propi. Al mateix temps, l'alumnat podrà cursar la matèria optativa de Batxillerat denominada Gestió de Projectes d'Emprenedoria, que li permetrà aplicar els sabers desenvolupats en la matèria d'economia.

Els principis pedagògics en la matèria d'Economia han d'afavorir la capacitat de l'alumnat per a aprendre a aprendre, treballar en equip i aplicar mètodes d'investigació apropiats tenint present la perspectiva de gènere i les mesures d'atenció a la diversitat. Per a fer-ho s'han de promoure situacions d'aprenentatge que estimulen l'interés i l'hàbit per la lectura i la capacitat d'expressar-se en públic, l'ús de les noves tecnologies de la informació, el treball cooperatiu i el foment d'aspectes relacionats amb l'interès comú, la sostenibilitat o la convivència democràtica, essencials perquè l'alumnat siga capaç de respondre amb eficàcia als reptes del segle XXI.

Els sabers bàsics s'organitzen en cinc blocs. El primer es relaciona amb les decisions econòmiques a partir de l'anàlisi de la realitat. El segon i el tercer es vinculen al coneixement i l'ús d'eines que permeten entendre a l'alumnat la realitat econòmica des d'una perspectiva tant microeconòmica com macroeconòmica. El quart es lliga a les polítiques econòmiques, als aspectes principals de la seua terminologia i a la repercussió que tenen en l'entorn econòmic en un marc globalitzat, així com als problemes i els instruments de què disposen els governs per a

donar respostes a aquests problemes. El cinqué i últim bloc se centra en l'entorn econòmic més immediat per a identificar les forteses i debilitats de l'economia espanyola.

Els criteris d'avaluació establerts per a aquesta matèria van dirigits a conéixer el grau de competència que l'alumnat haja adquirit, és a dir, el nivell d'acompliment competencial assolit en la mobilització dels sabers proposats tant conceptuals com relatius a procediments, actituds i valors que seran aplicats a l'àmbit personal, social i acadèmic amb una futura projecció professional.

2. Competències específiques.

2.1. Competència específica 1

Argumentar la importància d'adoptar decisions responsables en l'àmbit econòmic, analitzar-ne la repercuSSIó en els diferents sectors i comparar solucions alternatives que ofereixen els diferents sistemes en el marc dels processos de globalització i integració econòmica.

2.1.1. Descripció de la competència

Identificar la realitat actual des d'una perspectiva econòmica permet analitzar millor el nostre comportament a l'hora de prendre decisions responsables. En el nostre dia a dia com a ciutadans responsables i com a consumidors se'n plantejen en multitud d'ocasions problemes econòmics que ens obliguen a prendre decisions que ens obliguen a triar i a prendre partit en un sentit o un altre, siga en la recerca de la satisfacció de necessitats pròpies o en la distribució equitativa dels recursos.

Cal identificar, doncs, en tota la seu extensió, el problema econòmic de l'escassetat, com a repte bàsic de l'economia, ja que ens trobem en un món globalitzat on la falta de recursos, la desigualtat i la necessitat d'un desenvolupament sostenible i una millor distribució de la renda són situacions que han de preocupar les futures generacions, de manera que cal analitzar també com aquest problema de l'escassetat afecta els diferents sectors de l'economia.

De la mateixa manera, l'alumnat ha de distingir les diferents solucions alternatives proposades pels diferents sistemes econòmics que al llarg de la història han tractat de donar resposta al problema de l'escassetat en l'economia, i respondre a les tres preguntes bàsiques: què, com i per a qui produir, aprenent a valorar amb sentit econòmic i esperit crític els avantatges i inconvenients de cadascun d'aquests sistemes.

És impossible avaluar la realitat econòmica actual sense tindre en compte el fenomen de la globalització en l'economia que s'ha anat incrementant de manera exponencial en els segles XX i XXI, així com els processos d'integració econòmica que han anat modificant no només l'estructura productiva global, sinó també l'estructura econòmica i la mateixa societat en conjunt. Per tant, és imprescindible que l'alumnat qüestione de manera crítica aquests processos per a poder fer front als reptes que l'economia ens planteja en un futur, des de la perspectiva del desenvolupament sostenible i els seus objectius recollits en l'Agenda 2030.

2.2. Competència específica 2

Identificar i analitzar el funcionament del mercat, analitzar-ne les fallades, interpretar la repercuSSIó d'aquestes en l'entorn i argumentar el paper de l'Estat per a afrontar-les.

2.2.1. Descripció de la competència

En el mercat de béns i serveis, en el qual es produeixen tots els intercanvis que contribuiran a satisfer les necessitats dels diferents agents econòmics, interactuen forces contraposades (la demanda i l'oferta) que al final, quan arriben a l'equilibri, determinaran una quantitat de béns intercanviats i un preu en les operacions. Un dels aspectes més rellevants que han d'aprendre, per tant, els i les estudiants són els principis que expliquen el funcionament del mercat, com es produeixen les diferents transaccions i de quina manera hi influeixen.

No tots els mercats funcionen igual. Per això, és fonamental que l'alumnat categoritza les diferents estructures de mercat, així com els diferents models de competència que es poden trobar en la realitat, ja que amb això podrà interpretar correctament els efectes que algunes variacions dels factors poden provocar en les corbes de l'oferta o la demanda i actuar en conseqüència, amb esperit crític.

Però, tot i que el mercat és l'instrument més utilitzat com a assignador de recursos, no sempre funciona de manera adequada i, per tant, es produeixen fallades de mercat que justifiquen la intervenció del sector públic en el funcionament de l'economia per mitjà de diverses mesures de política econòmica. Per tot això, és important que l'alumnat entenga el paper del sector públic com a regulador i proveïdor de béns i serveis. Els i les estudiants han d'analitzar el paper de les mesures de política econòmica en aquesta regulació; mesures, entre altres, de política fiscal, de política monetària i de política canviària, les quals tenen efectes en la producció, en l'ocupació i en els preus. Il·lustrar els efectes que la utilització d'aquestes polítiques té en la igualtat d'oportunitats, el creixement i la redistribució de la renda contribuirà al fet que l'alumnat puga valorar els beneficis que proporciona l'Estat de Benestar per a tota la població i en reforçarà la supervivència.

2.3. Competència específica 3

Identificar i comparar el paper dels diferents agents econòmics en el flux circular de la renda, i reconéixer i valorar els beneficis i costos que aquest flux genera, l'impacte que té en el desenvolupament econòmic i la seua relació amb el benestar de la societat.

2.3.1. Descripció de la competència

Perquè l'alumnat puga comprendre la realitat econòmica des d'un punt de vista macroeconòmic cal analitzar, des d'una perspectiva microeconòmica, el paper dels diferents agents econòmics, que són l'Estat, les empreses i les famílies, els quals juguen un paper fonamental en el desenvolupament econòmic d'un país i en el manteniment de l'estat de benestar de la nostra societat.

Es tracta que les i els estudiants puguen discriminar com cadascun, amb la seu participació dins del mercat, tant de béns i serveis com de factors productius, col·labora en el desenvolupament econòmic. Així, per exemple, les economies domèstiques ho fan per mitjà de la seu participació en el mercat de treball, el consum i l'estalvi; les empreses participen per mitjà de les inversions en capital, la contractació, la compra de matèries primeres, i la venda de béns i serveis. Finalment, l'Estat participa en la regulació i l'execució de les diferents polítiques econòmiques com a estratègies per a reduir la desigualtat de la renda i la discriminació de la societat més vulnerable.

Aquest creixement econòmic derivat del flux de la renda, entès aquest com el model econòmic que reflecteix els intercanvis entre els agents econòmics dins de l'economia, genera beneficis, però també desequilibris que les i els alumnes han de descobrir i que els serveix per a actuar amb esperit crític per a donar resposta a múltiples qüestions com ara per què es produeix la desocupació, quins són els costos que té per a la societat, com influeixen els fluxos migratoris en l'economia, quines conseqüències negatives té l'economia submergida o quins beneficis obtenim de fomentar i potenciar la sostenibilitat ambiental. Valorar aquests elements permetrà que l'alumnat adquirisca els sabers necessaris per a plantejar alternatives i vies de solució a situacions problemàtiques.

2.4. Competència específica 4.

Analitzar el funcionament bàsic del sistema financer descrivint els efectes sobre l'economia real, distingint els factors que intervenen en les decisions financeres relacionades amb la inversió, l'estalvi, els productes financers i la cerca de fonts de finançament i reconeixent la importància del comportament ètic dels diferents participants en l'activitat financer.

2.4.1. Descripció de la competència

Tenint en compte que les necessitats econòmiques són diferents al llarg de la vida i van canviant en funció de l'etapa d'aquesta, caldrà que l'alumnat analitze el funcionament del sistema financer, quins són els productes que ofereix i la relació que té amb actuacions com la inversió, l'estalvi, l'endeutament, les assegurances per a millorar la seua competència a l'hora de prendre decisions financeres, de planificar un pressupost personal o empresarial, així com de gestionar amb autonomia les seues despeses. Així mateix, és important que l'alumnat descobrisca cap a on evoluciona el sistema financer (cadena de blocs o *blockchain*, criptomonedes, etc.) i identifique la relació que té amb les entitats financeres, a més dels problemes que es plantegen actualment en aquest àmbit, com, per exemple, amb la ciberseguretat de la xarxa, l'ús de les aplicacions informàtiques i de la nostra informació personal.

Es pretén que els i les alumnes analitzen la importància del seu comportament com a inversors i estalviadors, per a planificar i gestionar amb responsabilitat i autonomia les seues finances i adoptar decisions financeres fonamentades, exigint un sistema financer sostenible en el marc dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, per mitjà de productes financers verds, transparència i informació de les entitats i la supervisió òptima que garantísca l'estalvi.

A més, cal que l'alumnat diferencie les eines que li permetran analitzar i valorar les polítiques monetàries, quins instruments i procediments s'utilitzen per a aconseguir els seus fins i entendre els seus efectes sobre la inflació, el creixement econòmic i el benestar social, dins del marc financer actual.

2.5. Competència específica 5

Identificar les principals amenaces i oportunitats a què s'enfronta actualment l'economia, analitzar l'impacte de la globalització econòmica, la nova economia i la revolució digital i proposar iniciatives relacionades amb l'entorn més pròxim que fomenten l'equitat, la justícia i la sostenibilitat.

2.5.1. Descripció de la competència

L'economia actual s'enfronta a reptes i desafiaments importants dins d'un context globalitzat en què les relacions econòmiques són cada vegada més complexes. Que l'alumnat siga capaç de descriure els problemes actuals als quals s'enfronta la nostra societat i l'impacte que puguen ocasionar en les generacions futures és essencial per a crear una societat responsable amb l'entorn que l'envolta.

Cal ajudar-lo a comprendre que les actuacions i decisions econòmiques presents generen externalitats positives, però també negatives a curt, mitjà i llarg termini i que els seus efectes afecten la ciutadania present i futura. És molt important en aquest nou context saber identificar l'impacte que la nova economia, la globalització i la revolució digital suposaran sobre l'ocupació, la distribució de la renda i la sostenibilitat.

Els i les estudiants haurien de prendre consciència que la revolució digital és una oportunitat per a crear nous llocs de treball qualificats que permeten continuar avançant en camps desconeguts de la ciència, l'economia, les arts i les humanitats, amb la finalitat d'aconseguir un creixement inclusiu i sostenible que siga responsable amb l'entorn. Un altre dels aspectes que han de ser analitzats és la globalització econòmica que s'ha vist afectada directament per l'acceleració dels canvis tecnològics i els actuals factors geopolítics. Es tracta de promoure la comprensió del fet que la nova economia, per mitjà de nous models com l'economia circular, més respectuosa amb el nostre planeta, pretén donar resposta als canvis complexos i constants de la societat actual amb iniciatives que fomenten la igualtat, l'equitat i la justícia social. Totes les actuacions assenyalades contribueixen a aconseguir els Objectius de Desenvolupament Sostenible que han sigut desenvolupats en l'Agenda 2030 i que prenenen aconseguir, entre altres metes, la fi de la pobresa, la reducció de desigualtats, ocupació de qualitat, creixement econòmic i la creació de ciutats i comunitats sostenibles.

2.6. Competència específica 6

Investigar i interpretar fets, successos o esdeveniments concrets de l'actualitat econòmica utilitzant eines de l'anàlisi econòmica i tenint en compte els factors psicològics, socials, cognitius, emocionals i mediambientals més rellevants que condicionen les decisions dels agents econòmics.

2.6.1. Descripció de la competència

La realitat socioeconòmica ha canviat molt en els últims anys i resulta molt complexa, per això és important disposar de diversos mètodes d'anàlisi d'aquesta realitat que en permeten una comprensió més profunda i, d'altra banda, suposen una ajuda per a poder-hi intervindre oferint propostes i solucions de valor que contribuïsquen a la millora i el benestar de la societat sempre des d'una perspectiva sostenible i respectuosa amb el medi ambient.

És important que l'alumnat faça ús d'eines pròpies de l'economia experimental, per exemple, dissenyant i posant en marxa experiments econòmics senzills sobre qüestions pròximes al seu dia a dia, analitzant el cost-benefici en un projecte de caràcter economicoempresarial bàsic i la influència que podria tindre aquest projecte en l'entorn on viu o simplement fent un estudi de casos sobre la realitat econòmica aplicant el mètode científic (establiment d'hipòtesis, observació sistemàtica, mesurament, experimentació i formulació, anàlisi i modificació, si es considera necessari, de la hipòtesi de partida). El coneixement d'aquestes eines ajudarà l'alumnat a l'hora de dissenyar una anàlisi més crítica del seu context pròxim.

D'altra banda, també és interessant que sàpien analitzar la realitat econòmica des de la perspectiva del comportament global de la societat observant, a més dels aspectes econòmics, altres factors de caràcter sociològic, psicològic o emocional, per a oferir respostes a problemes actuals de la seua comunitat. Hauran de descriure la repercussió que tenen les seues decisions tant a escala individual com per al bé comú posant l'accent principalment en el consum responsable i la producció sostenible de manera que les decisions actuals no comprometen les de demà.

3. Sabers bàsics

La incertesa que envolta la nostra societat ha fet necessari que la ciutadania tinga més interès en els assumptes econòmics que afecten de manera individual i col·lectiva tota la societat.

A partir de la comprensió de conceptes bàsics, utilitzats habitualment en l'economia com ara escassetat, costos, productivitat, ingressos i despeses públiques, desocupació, esgotament de recursos naturals, distribució de la renda, etc., l'alumnat podrà enfocar-se amb més coneixement a problemes i reptes econòmics del seu dia a dia. Aquests conceptes bàsics permetran que l'alumnat s'acoste a la seua pròpia realitat econòmica i social i s'implique i participe en el desenvolupament i el progrés del seu entorn més pròxim, cosa que potenciarà una ciutadania capaç de convertir-se en motor de canvi.

Els sabers bàsics d'aquesta matèria s'agrupen en cinc blocs que contribuiran a l'aprenentatge de les sis competències específiques analitzades prèviament. En cadascun, al seu torn, s'assenyalen grups de sabers l'aprenentatge, l'articulació i la mobilització dels quals són necessaris per a l'adquisició i el desenvolupament de competències tant específiques com clau.

3.1. Bloc 1. Les decisions econòmiques

L'economia estudia les decisions que prenen les persones quan s'enfronten als problemes derivats de l'escassetat. Quan es parla d'escassetat en economia es parla d'una percepció d'insuficiència de recursos per a satisfer les necessitats humans.

En aquest bloc l'alumnat analitzarà, a partir del concepte d'economia, com els agents econòmics prenen decisions relacionades amb la producció, la distribució i el consum que vindran reflectides en el flux circular de la renda i donen resposta a aquesta escassetat objectiva i serà capaç d'associar el cost d'oportunitat amb la presa de decisions i comprovar que qualsevol elecció té repercussió, positiva o negativa, en funció de la decisió presa. Utilitzar l'anàlisi marginal en

aquest bloc com a eina per a determinar el cost/benefici addicional és una part fonamental que contribueix a desenvolupar ments més complexes i a articular solucions creatives i col·lectives. A partir de diferents models econòmics l'alumnat construirà conceptes teòrics i manejarà mètodes científics procedents de l'economia associats a experiències quotidianes valorant la necessària relació entre els processos econòmics i l'ètica.

Bloc 1. Les decisions econòmiques (CE1, CE3, CE6)
Subbloc 1.1. Economia i escasesa
L'economia, les necessitats, els béns i l'escassetat: el cost d'oportunitat i la frontera de possibilitats de producció Les activitats econòmiques. Els agents econòmics. Flux circular de la renda.
Subbloc 1.2. Sistemes econòmics
L'organització econòmica i els sistemes econòmics. Valoració i comparació.
Subbloc 1.3. Activitat productiva
La funció de producció: costos, ingressos i beneficis. Horitzó temporal i anàlisi marginal. Eficiència i productivitat.
Subbloc 1.4. Les decisions en economia i models econòmics
Economia del comportament. Desviacions de la racionalitat econòmica. Economia positiva i economia normativa. Decisions econòmiques i ètiques. Mètodes per a l'anàlisi de la realitat econòmica: el mètode científic, la modelització i el mètode experimental en economia. Perseverança, iniciativa i flexibilitat en l'anàlisi de presa de decisions econòmiques.

3.2. Bloc 2. La realitat econòmica. Eines per a entendre el món amb una visió microeconòmica.

En el món real hi ha una varietat de mercats heterogenis. S'observen conductes molt variades entre productors de diferents mercats; en alguns són extremadament competitius; en altres sembla que, d'alguna manera, coordinen les seues accions per a evitar competir entre si. Per a desenvolupar principis i fer prediccions sobre els mercats i com es comportaran els oferents entre si, s'han desenvolupat models bàsics d'estructura de mercat.

En aquest bloc l'alumnat descobrirà els diferents models de mercat que hi ha en la societat i elaborarà llistes amb les característiques bàsiques de cadascun. De la mateixa manera, l'alumnat estudiarà les fallades que es generen en el mercat i apreciaran la necessitat de la intervenció del sector públic per a minimitzar-los.

Bloc 2. La realitat econòmica. Eines per a entendre el món amb una visió microeconòmica. (CE2, CE3, CE6)
Subbloc 2.1. El mercat
Intercanvi i mercat. Funcionament del mercat. L'elasticitat.
Subbloc 2.2. Estructures de mercat
La competència perfecta. La competència imperfecta. Teoria de jocs. El dilema del presoner. Fallades de mercat i intervenció del sector públic. Sensibilitat davant de les externalitats que generen desigualtats.

3.3. Bloc 3. La realitat econòmica. Eines per a entendre el món amb una visió macroeconòmica.

Per a estudiar i entendre la política econòmica cal tindre en compte tots els indicadors o variables que expliquen l'agregat econòmic. En aquest bloc l'alumnat s'endinsarà en l'estudi de l'economia des d'una perspectiva macroeconòmica analitzant el comportament agregat dels agents econòmics per mitjà de l'estudi de la demanda i l'oferta agregada. A més, es valoraran diferents indicadors de creixement econòmic que reflectisquen el progrés, les desigualtats, la creació de llocs de treball, i la millora dels estàndards de vida, des d'un punt de vista inclusiu i sostenible. Finalment, s'explicarà i es demostrarà el funcionament del comerç internacional, se'n representaran els efectes en cadascun dels països i s'interioritzaran les diferents perspectives sobre les relacions entre ells.

Bloc 3. La realitat econòmica. Eines per a entendre el món amb una visió macroeconòmica. (CE1, CE3, CE5, CE6)
Subbloc 3.1. Macroeconomia
La macroeconomia. La demanda agregada, l'oferta agregada i el seu funcionament.
Subbloc 3.2. Economia laboral
Economia laboral. El funcionament dels mercats de treball. Tipus d'accidents i conseqüències. Polítiques d'ocupació. La segmentació i tendències del mercat de treball. La breixa salarial: una perspectiva de gènere.
Subbloc 3.3. Desenvolupament econòmic i indicadors
Creixement econòmic i desenvolupament: els factors del creixement. La distribució de la renda. Indicadors del desenvolupament social. Benestar i qualitat de vida. Contribució de la societat al desenvolupament econòmic sostenible i ètic.

Subbloc 3.4. El comerç internacional i els efectes que té.
El comerç internacional i els processos d'integració econòmica. La Unió Europea.
Funcionament del comerç internacional i els efectes economicosocials que té. Proteccionisme <i>versus</i> lliure comerç.

3.4. Bloc 4 Les polítiques econòmiques

Les polítiques econòmiques prenenen atendre i resoldre els problemes econòmics que sorgeixen en la societat, així com analitzar els efectes que generen les mateixes polítiques buscant la millor alternativa per al benestar social sota els principis de justícia, solidaritat i equitat.

L'alumnat en aquest bloc estudiarà les diferents polítiques econòmiques, principalment la fiscal, la distributiva i la monetària, demostrarà la relació que tenen amb els objectius de la macroeconomia, com són el creixement, l'ocupació i el control de la inflació, i n'apreciarà la repercussió en l'estat del benestar. També ha de comprendre la importància de contribuir al sistema i entendre els problemes relacionats amb l'economia submergida, que desvirtua l'economia real del país i minva la qualitat dels béns i serveis proveïts per l'Estat.

Finalment, descobrirà el paper que tenen els diners en les transaccions, el funcionament del sistema financer i la varietat d'alternatives financeres en l'actualitat i els seus riscos. De la mateixa manera, coneixerà i serà sensible a la rellevància de l'euro com a moneda única i el paper del Banc Central Europeu com a autoritat de la Unió Monetària.

Bloc 4 Les polítiques econòmiques (CE2, CE4, CE5, CE6)
Subbloc 4.1. L'estat i la política econòmica
La política econòmica i els efectes que té. La intervenció de l'Estat i la justificació d'aquesta.
Subbloc 4.2. Política fiscal
Política fiscal. El principi de solidaritat i els impostos. El dèficit públic, el deute públic i els efectes que tenen. L'estat de benestar i el finançament d'aquest. L'economia submergida i la pèrdua d'ingressos de l'Estat. Contribució de la ciutadania al sosteniment de l'estat del benestar.
Subbloc 4.3. Sistema financer
Els diners: funcionament, tipologia i procés de creació. El sistema financer: funcionament i efectes. Planificació i gestió de les decisions financeres: la inversió, el consum i l'estalvi. Funcionament dels productes financers com ara préstecs, hipoteques i els substituts d'aquests. Les assegurances. Evolució del panorama financer: la cadena de blocs o <i>blockchain</i> , les criptomonedes i la ciberseguretat.

Subbloc 4.4. Política monetària

- La política monetària i l'estabilitat de preus.
- Funcionament del mercat monetari.
- La inflació: teories explicatives.
- Efecte de les polítiques monetàries sobre la inflació, el creixement i el benestar.
- L'euro i la unió monetària.

3.5. Bloc 5 Els reptes de l'economia actual. Fortaleses i debilitats de l'economia espanyola.

El model econòmic actual està provocant canvis considerables a escala mediambiental, social, laboral i empresarial. El món està en canvi permanent i cada dia percebem en major mesura la sensibilitat de l'entorn als canvis econòmics que es produeixen.

En aquest bloc, l'alumnat s'interessarà per qüestions rellevants relacionades amb la globalització observant la convergència econòmica real entre països i valorant la necessitat de reduir les desigualtats. Per a fer-ho, caldrà estudiar la nova economia i l'impacte que genera la revolució digital en l'empresa, l'ocupació, la distribució de la renda, els fluxos migratoris, les pensions, la sostenibilitat ambiental i, en definitiva, en l'estat del benestar. Tot això, tenint presents els reptes econòmics que l'economia espanyola i la Comunitat Valenciana han d'afrontar i els Objectius de Desenvolupament Sostenible acordats per les Nacions Unides.

Bloc 5 Els reptes de l'economia actual. Fortaleses i debilitats de l'economia espanyola. (CE1, CE3, CE5, CE6)
Subbloc 5.1. Integració econòmica
La globalització: factors explicatius, oportunitats i riscos. La convergència econòmica entre països i la reducció de les desigualtats.
Subbloc 5.2. Revolució digital i economia
La revolució digital i la intel·ligència artificial: la Internet de les coses. La indústria 4.0. L'impacte de la revolució digital sobre l'ocupació i la distribució de la renda. Visions alternatives a l'economia tradicional: L'economia col·laborativa.
Subbloc 5.3. Reptes de l'estat del benestar
El futur de l'estat de benestar i la relació que té amb la democràcia. Els fluxos migratoris i les implicacions socioeconòmiques que presenten.
Subbloc 5.4. Desenvolupament sostenible i ODS
La sostenibilitat ambiental, l'economia ecològica i l'economia circular. Teories sobre el decreixement econòmic. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i els reptes econòmics actuals. Tolerància davant de diferents opinions i perspectives relacionades amb les solucions als problemes econòmics.

4. Situacions d'aprenentatge

Les situacions d'aprenentatge han de connectar-se amb els principals reptes del segle XXI i promoure l'adquisició i el desenvolupament de les competències específiques necessàries per a afrontar-los. La capacitat d'actuació de l'alumnat en enfocar-se a una situació d'aprenentatge requereix mobilitzar tota mena de sabers implicats en les competències específiques: conceptes, procediments, actituds i valors.

La matèria d'Economia contribueix a formar persones crítiques i responsables davant dels problemes actuals relatius al medi ambient, la degradació del planeta i l'excés de consum, per a ser consients de la importància de les seues accions i la seu repercutió negativa en el bé comú.

En aquest sentit, és necessari fer reflexionar l'alumnat davant de situacions d'inequitat i exclusió que generen un sentiment d'empatia i justícia social des d'una perspectiva col·lectiva, una resolució pacífica dels conflictes amb solucions creatives que tinguen com a premissa la cooperació, la confiança en el coneixement com a motor de desenvolupament, el compromís individual en l'àmbit local apostant per experiències personals que aconsegueixin crear projectes col·lectius i la valoració de la diversitat cultural i personal que aposte per societats obertes i canviants.

Alguns criteris per a dissenyar situacions d'aprenentatge des d'aquesta perspectiva són els següents:

- Estar relacionades amb activitats de l'àmbit local i pròxim a l'alumnat que estableix relacions amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, que incorporen els desafiaments globals als quals ens enfrontem dia a dia, com ara la desigualtat, el medi ambient, l'ocupació, l'escassetat i la propietat intel·lectual, la qual cosa els permeta descobrir el funcionament de l'economia i l'activitat empresarial.
- Aplicar-se a experiències actuals que connecten amb l'entorn més pròxim a l'alumnat establint relacions amb els temes d'interès que aborden problemes actuals com la desigualtat, el desequilibri de rendes, el medi ambient, la pobresa, l'escassetat i, d'aquesta manera, els permeten descobrir la realitat complexa i canviant per a desenvolupar més d'una competència, tenint en compte la interdisciplinarietat.
- Involucrar conceptes, procediments i actituds vinculats als sabers econòmics: la importància del desenvolupament econòmic, el respecte pel medi ambient, la responsabilitat social, l'anàlisi microeconòmica i macroeconòmica, la resposta a la desigualtat i el desequilibri de la renda amb polítiques econòmiques, entre altres sabers.
- Dissenyar-se per a incentivar la reflexió, promoure la competència clau d'aprendre a aprendre, i desenvolupar un enfocament crític, amb la finalitat d'aconseguir un consum responsable, valorar la importància de dur una vida saludable per a reduir les externalitats negatives i els efectes que tenen en la salut pública i en els pressupostos del sector públic, per la qual cosa s'ha d'actuar amb responsabilitat.
- Potenciar el talent individual utilitzant eines que possibiliten l'estímul de la creativitat i la participació activa de l'alumnat per a afrontar els problemes des de diferents perspectives segons la seu diversitat personal i cultural.
- Estimular el foment de la lectura i l'escriptura per mitjà de diferents fonts que permeten ser ciutadans crítics i respectuosos davant de diferents arguments i opinions i que descobrisquen formats variats: enunciats verbals amb il·lustracions de suport o sense, enunciats amb incorporació de diferents fonts d'informació i enunciats que exigeixen interpretar taules o gràfics.
- Permetre que siguin abordades tant de manera individual com grupal, incorporar un enfocament inclusiu, coeducatiu, donar visibilitat a la rellevància

del paper de les dones en la ciència econòmica, i amb l'ús de tècniques de treball tant cooperatiu com col·laboratiu, per mitjà d'activitats dialògiques, de debat, d'explicació de resultat de tasques i de reflexió que permeten connectar els continguts amb experiències i sentiments personals de l'alumnat que han tingut lloc en altres contextos, mobilitzant la capacitat d'argumentació per mitjà del llenguatge verbal i no verbal.

- Incloure l'acceptació i el maneig de la incertesa tractada des de l'aula i que done resposta a qüestions que li serviran per a enfocar el seu futur de treball o estudis i fins i tot la possibilitat, a partir d'una iniciativa dissenyada a l'aula, de poder traslladar-les fora d'aquesta.
- Impulsar un bon ús de les noves tecnologies a l'aula perquè aprenguen nous programes, aplicacions i eines informàtiques per a fomentar l'alfabetització digital i audiovisual de l'alumnat i la ludificació a l'aula per a incrementar-ne la motivació, l'autonomia i el ventall de fonts econòmiques necessaris per a analitzar correctament la disciplina.

5. Criteris d'avaluació.

5.1. Competència específica 1.

Argumentar la importància d'adoptar decisions responsables en l'àmbit econòmic, analitzar-ne la repercussió en els diferents sectors i comparar solicions alternatives que ofereixen els diferents sistemes en el marc dels processos de globalització i integració econòmica.

- 5.1.1. Explicar el problema bàsic de l'economia —l'escassetat—, identificar-ne els motius i comparar, de manera justificada, diferents estratègies econòmiques de resolució d'aquest.
- 5.1.2. Descriure els processos fonamentals que intervenen en la presa de les decisions econòmiques de manera individual i col·lectiva i analitzar l'impacte que tenen en la societat.
- 5.1.3. Comparar les solicions que diferents sistemes econòmics plantegen prenent com a exemple un dels principals problemes de l'economia actual.
- 5.1.4. Utilitzar correctament la terminologia econòmica adaptada al nivell educatiu en activitats orals i escrites de l'àmbit personal, acadèmic, social o professional, en les diferents llengües del currículum, i utilitzar un llenguatge no discriminatori.

5.2. Competència específica 2.

Identificar i analitzar el funcionament del mercat, analitzar-ne les fallades, interpretar la repercussió d'aquestes en l'entorn i argumentar el paper de l'Estat per a afrontar-les.

- 5.2.1. Descriure el funcionament del mercat i la naturalesa de les transaccions que hi tenen lloc, analitzar elements com l'oferta, la demanda, els preus, els tipus de mercat i els agents implicats i justificar la importància que tenen com a font de millora econòmica i social.
- 5.2.2. Calcular, representar i interpretar les variacions en quantitats demandades i oferides de béns i serveis en funció de diferents variables, per mitjà de l'estudi de casos.
- 5.2.3. Analitzar amb esperit crític la repercussió de les principals fallades del mercat i les conseqüències d'aquestes, plantejar alguna proposta de solució i justificar-ne els avantatges.

5.2.4. Descriure les funcions de l'Estat en l'economia relacionant la seua actuació amb les fallades del mercat a partir de fets, successos o esdeveniments concrets.

5.3. Competència específica 3.

Identificar i comparar el paper dels diferents agents econòmics en el flux circular de la renda, i reconéixer i valorar els beneficis i costos que aquest flux genera, l'impacte que té en el desenvolupament econòmic i la seua relació amb el benestar de la societat.

5.3.1. Justificar com es produceix el desenvolupament econòmic i el benestar social avaluant, amb sentit crític, el paper dels diferents agents econòmics i les seues relacions, i establint la seua connexió amb fets rellevants.

5.3.2. Diferenciar els costos i beneficis que suposen per a la societat els comportaments en el mercat per part dels agents econòmics, manifestar actituds de respecte i interès i debatre sobre això per a desenvolupar l'autonomia i l'esperit crític.

5.3.3. Analitzar el paper de l'Estat per mitjà de diferents polítiques econòmiques i reflexionar sobre l'impacte econòmic i social.

5.4. Competència específica 4.

Analitzar el funcionament bàsic del sistema financer, descriure els efectes sobre l'economia real, distingir els factors que intervenen en les decisions financeres relacionades amb la inversió, l'estalvi, els productes financers i la cerca de fonts de finançament, i reconéixer la importància del comportament ètic dels diferents participants en l'activitat finançera.

5.4.1. Interpretar el funcionament bàsic del sistema financer, analitzar els efectes que té sobre l'economia real per mitjà de l'estudi de fets o esdeveniments concrets i reflexionar sobre aquests.

5.4.2. Analitzar els elements que intervenen en les decisions financeres relacionades amb la inversió, l'estalvi, els productes i recursos financers, i apreciar els riscos actuals relacionats amb la desinformació, la manipulació i l'addicció.

5.4.3. Planificar i gestionar amb responsabilitat i autonomia les finances personals i adoptar decisions fonamentades a partir del coneixement financer, amb una perspectiva de responsabilitat social i ètica que permeta actuar com a ciutadania responsable.

5.5. Competència específica 5.

Identificar les principals amenaces i oportunitats a què s'enfronta actualment l'economia, analitzar l'impacte de la globalització econòmica, la nova economia i la revolució digital i proposar iniciatives relacionades amb l'entorn més pròxim que fomenten l'equitat, la justícia i la sostenibilitat.

5.5.1. Proposar iniciatives per a solucionar algun problema relacionat amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, en l'àmbit local i global des d'una perspectiva crítica i constructiva.

5.5.2. Avaluar diferents amenaces i oportunitats de l'economia actual i crear i editar continguts digitals com ara documents de text, presentacions multimèdia i produccions audiovisuals amb sentit estètic utilitzant diferents aplicacions

5.5.3. Reforçar l'autoestima, la creativitat i el sentit de pertinença i analitzar les oportunitats que la globalització ofereix per mitjà d'exemples concrets de l'àmbit personal i social.

5.6. Competència específica 6.

Investigar i interpretar fets, successos o esdeveniments concrets de l'actualitat econòmica utilitzant eines de l'anàlisi econòmica i tenint en compte els factors psicològics, socials, cognitius, emocionals i mediambientals més rellevants que condicionen les decisions dels agents econòmics.

- 5.6.1. Investigar i interpretar l'actualitat econòmica per mitjà de l'estudi de casos, projectes en equip o simulacions, tenint en compte diversos factors i aplicant les eines pròpies de l'àmbit de l'economia.
- 5.6.2. Avaluar l'estructura del mercat de treball i la relació que té amb l'educació i la formació, i analitzar de manera especial la desocupació i la seua evolució, així com les diferents opcions de polítiques per a afrontar-la, a partir de l'estudi de casos i comentaris de text.
- 5.6.3. Analitzar la importància dels indicadors macroeconòmics com a mesura de desenvolupament d'una economia i la cerca de nous indicadors alternatius més ajustats al manteniment de l'estat de benestar per mitjà de l'estudi de dades objectives.
- 5.6.4. Comparar els nous models de comerç internacional generats a partir de la revolució tecnològica i digital, i avaluar l'impacte en els processos d'integració existents per mitjà de fonts d'informació en diferents idiomes.
- 5.6.5. Distingir les diferents teories que expliquen la inflació i els efectes que té sobre els consumidors, les empreses i l'economia en general, i analitzar els diferents tipus de política monetària valorant-ne l'impacte econòmic i social, per mitjà de la interpretació de dades i gràfics.

ECONOMIA, EMPRENEDORIA I ACTIVITAT EMPRESARIAL

1. Presentació.

La globalització, els canvis mediambientals i les crisis econòmiques i financeres estan causant importants transformacions socials. Aquests canvis fan necessàries solucions innovadores que respecten valors universals com la pau, la dignitat humana, la igualtat de gènere, la no-violència i la no-discriminació. És per això que es justifica la necessitat de promoure determinats coneixements econòmics en el conjunt de la societat i no únicament a aquell alumnat enfocat a carreres de l'àmbit de les ciències socials. La matèria d'Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial està doncs d'acord amb la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 respecte a les competències clau, on es recull que les persones han de comprendre l'economia i les oportunitats socials i econòmiques.

Aquesta matèria de modalitat està plantejada per al primer curs del Batxillerat General i aporta els sabers econòmics i empresarials necessaris perquè l'alumnat tinga un suport teòric que li permeta realitzar anàlisis crítiques i fonamentades a partir de l'estudi de casos sobre la realitat econòmica actual, valorar els efectes que provoca en els diferents àmbits de la vida i aprofitar aquests aprenentatges per a generar una actitud proactiva i compromesa amb la societat i de cerca d'un major benestar tant col·lectiu com individual.

La matèria d'Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial és essencial perquè l'alumnat aconseguís els objectius del Batxillerat com ara el coneixement de les realitats del món contemporani, la utilització responsable de les tecnologies de la informació i comunicació, l'impuls dels hàbits de lectura i estudi, el foment d'actituds responsables en defensa del desenvolupament sostenible i el desenvolupament de l'esperit emprenedor amb actituds de creativitat, flexibilitat, iniciativa, treball en equip, confiança en si mateix. A més, l'estudi d'aquesta matèria és de vital importància perquè l'alumnat analitze els reptes i problemes de la societat del segle XXI, alguns d'aquests continguts propis de la matèria, com són el consum responsable, el respecte al medi ambient, el compromís davant situacions de desigualtat, la resolució pacífica dels conflictes, l'aprofitament crític, ètic i responsable de la cultura digital, la confiança en el coneixement com a motor del desenvolupament, el compromís ciutadà en l'àmbit local i global, la valoració de la diversitat personal i cultural, la vida saludable, i els afronte amb les millors eines possibles.

La matèria d'Economia, Emprenedoria i Activitat Empresarial té continuïtat amb els estudis previs realitzats en l'Educació Secundària Obligatoria i especial relació amb les matèries comunes de Matemàtiques, Geografia i Història, Valencià: Llengua i Literatura, Llengua Castellana i Literatura, i Llengua Estrangera, així com amb la matèria optativa d'Emprenedoria Social i Sostenible en segon de l'ESO i Taller d'Economia en tercer de l'ESO, i les matèries d'opció Economia i Emprenedoria, i Formació i Orientació Personal i Professional. Aquestes matèries optatives permeten a l'alumnat tindre un primer contacte amb el funcionament de l'economia, de les empreses i del perfil de les persones emprenedors, reflexionant de manera crítica i constructiva, a més de proposar solucions a problemes i reptes contemporanis amb una visió interdisciplinària. Al mateix temps, l'alumnat podrà cursar la matèria optativa de Batxillerat denominada Gestió de Projectes d'Emprenedoria, que li permetrà aplicar els sabers desenvolupats en la matèria del batxillerat general.

Les competències específiques de la matèria tenen entre si una estreta relació. En aquestes es proposa que l'alumnat analitza de manera crítica i reflexiva les aportacions de la ciència econòmica, valorant la seua interrelació amb altres disciplines; que analitza, des d'un enfocament interdisciplinari, el comportament de les persones i institucions respecte a la presa de decisions econòmiques, partint del problema de l'escassetat i els seus efectes; que se sensibilitza i comprometa amb la consecució dels Objectius de Desenvolupament Sostenible; que identifique i valore les habilitats i competències que caracteritzen les persones emprenedors per a fer-les seues en la mesura en què així ho necessite; que coneix i comprensa les diferents estratègies empresarials, analitzant la seua evolució i distingint els nous models de negoci i que analitza les transformacions socioeconòmiques que produeixen la innovació i la revolució digital en l'activitat empresarial.